

MUSIQIY TA'LIM VA TARBIYANING MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDAGI METODLARI VA TEXNOLOGIYALARI

Shukirillayeva M.

*Musiqi ta'limi yo'nalishi, II bosqich talabasi,
Andijon davlat pedagogika instituti,*

Karimova M.

*“Musiqi ta'lim va Tasviriy san'at
muhandisligi grafikasi”*

kafedrası dotsenti,

Andijon davlat pedagogika instituti.

Annotatsiya: Musiqiy ta'lim va tarbiya musiqiy ko'nikma va bilimlarni o'rgatish, tarbiyalash va rivojlantirish uchun turli usullar va texnologiyalardan foydalanadi. Ushbu usullar yosh guruhiga, individual o'rganish uslublariga va muayyan musiqiy maqsadlarga qarab farq qilishi mumkin.

Kalit so'zlar: vokal trening, ansambl, kompozitsiya, mobil ilovalar, DAW, GarageBand, Logic Pro, Ableton Live, Solfejio tizimi, tovushlar, interval, akkord, ritm.

Musiqi ta'limida o'qitish jarayonini texnologiyalashtirish (maktabgacha ta'lim muassasalarida) deganda, multimedia vositalari, turli dasturiy ta'minot imkoniyatlaridan hamda musiqiy tovushlarni tahrir qilish uskunalaridan, kompyuter va slaydlardan foydalangan holda o'quv jarayonini amalga oshirish nazarda tutiladi. Musiqi ta'limida o'qitish metodikalarini izchil qo'llash bilan bir qatorda pedagogik, axborot va innovatsion texnologiyalarni ham ta'lim jarayonida faol qo'llash taqozo etiladi. Darhaqiqat, hozirgi kunda innovatsion texnologiyalar kundan-kunga ommalashib bormoqda. Yangi yetishayotgan millatimiz farzdanlarini zamonga mos tarzda ta'lim berishimizning muhim bosqichi bu – maktabgacha ta'lim muassasasidan boshlab, dars jarayonigacha bo'lgan davrni zamonaviy texnologiyalardan foydalanib tashkil etish kerak.

Hozirgi kunda tadqiqotchilar **musiqi tinglash miya faoliyatini o'zgartirishini aniqladilar:** ohangdor kompozitsiyalar diqqatni jamlashni, xotirani, fikrlash qobiliyatini, fazoviy intellektni va boshqa kognitiv qobiliyatlarni sezilarli darajada yaxshilashi mumkin. Musiqi bolaga yangi narsalarni o'rganishga yordam beradi va ko'pchilik bolalar kuylarni tinglashda hisoblashni, alifboni o'qishni va ba'zi so'zlarni talaffuz qilishni o'rganadilar.

Ushbu qiziqarli o'yin sinf uchun juda mos keladi. Yosh bolalarni musiqi o'qish yoki yozish g'oyasi bilan tanishtirishning ajoyib usuli.

Sizga nima kerak bo'ladi:

- Qog'oz varaqlari;
- Qalamlar yoki qalamlar.

Qanday o'ynash kerak?

Bolalar tanasi bilan chiqaradigan turli xil tovushlar uchun belgilar yarating va yozing. Siz qarsak chalish, hushtak chalish, stolga urish, sonlaringizni urish, so'zni baqirish va hokazolar uchun turli belgilarni belgilashingiz mumkin. Ramzlar qog'ozga tez va oson chiziladigan ob'ektlar bo'lishi kerak: chiziqlar, doiralar, to'lqinlar, uchburchaklar. Turli tovushlarga kamida to'rtta belgi belgilang. Keyin o'zingiz o'ylab topgan oddiy ritmni qanday yozishni ko'rsating. Bolalar kontseptsiyani tushunib etgach, doskaga yana bir nechta misollar yozing va bolalarni musiqiy ritmlarni "o'qishga" va sinf sifatida ijro etish uchun o'zlarini yozishga undash.

Barcha bolalar o'ynashni yaxshi ko'radigan qiziqarli, faol o'yin. Reaksiya tezligini, vosita ko'nikmalarini yaxshilashga va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Sizga nima kerak bo'ladi:

- Raqs uchun musiqi.

Qanday o'ynash kerak?

Bolalarga musiqi chalayotganda raqsga tushishlari kerakligini ayting. Musiqi to'xtaganda, ular raqs holatida muzlashlari – muzlatishlari kerak. Agar yigitlar atrofga qarasarlar, sinfdoshlarining qanday kulgili pozalarga yopishib qolganini ko'rishadi.

1. Maskarad raqsi

O'yin boshlang'ich maktab o'quvchilari bilan mashg'ulotlar uchun mos keladi, u dam olishga va ko'ngilni ko'tarishga yordam beradi.

Sizga nima kerak bo'ladi:

- Qiziqarli va kulgili kiyim va aksessuarlari bo'lgan quti (turli xil shlyapalar, rezina burunlar, mo'ylovlar, kamon, ko'zoynak va boshqalar) Kreslolar, Musiqa chalish uchun karnay.

Qanday o'ynash kerak?

- Kreslolarni aylana bo'ylab joylashtiring. Musiqani yoqing va bolalar yopiq rekvizit qutisini soat yo'nalishi bo'yicha bir-biriga uzatsinlar. Puzani bosganingizda, qo'lida quti bo'lgan bola, qaramasdan, buyumni tortib olishi va uni kiyishi kerak. Eng kulgili kostyum egasi **g'olib** hisoblanadi.

2. Hayvonot bog'i raqqosalari

Ushbu klassik o'yin bolalardan ijodiy bo'lishni talab qiladi va ularga sinfdoshlari bilan qiziqarli muloqot qilishda yordam beradi.

Sizga nima kerak bo'ladi:

- Musiqa ijro etish uchun qurilma Hayvonlar kartalari (ixtiyoriy)

Qanday o'ynash kerak?

Musiqani ijro eting, shunda bolalar unga raqsga tushishadi. Ular ritmga kirganlaridan so'ng, har qanday hayvonning ismini baqiring yoki kartadagi hayvonning rasmini ko'rsating. Bu vaqtda bolalar raqsga tushishlari va ismli hayvon kabi tovush chiqarishlari kerak.

Bolaning jismoniy rivojlanishiga yordam berish, muvofiqlashtirish va vaqtni his qilishni yaxshilash;

Bolalarga o'ziga ishonchni bering va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiring.

Bolalar tanasi bilan chiqaradigan turli xil tovushlar uchun belgilar yarating va yozing. Siz qarsak chalish, hushtak chalish, stolga urish, sonlaringizni urish, so'zni baqirish va hokazolar uchun turli belgilarni belgilashingiz mumkin. Ramzlar qog'ozga tez va oson chiziladigan ob'ektlar bo'lishi kerak: chiziqlar, doiralar, to'lqinlar, uchburchaklar. Turli tovushlarga kamida to'rtta belgi belgilang. Keyin o'zingiz o'ylab topgan oddiy ritmni qanday yozishni ko'rsating. Bolalar kontseptsiyani tushunib etgach, doskaga yana bir nechta misollar yozing

va bolalarni musiqiy ritmlarni "o'qishga" va sinf sifatida ijro etish uchun o'zlarini yozishga undash.

Musiqa ta'limida qo'llaniladigan asosiy metod va texnologiyalardan ba'zilari:

1. An'anaviy ko'rsatma:

- Xususiy darslar: o'qituvchi bilan alohida asbob yoki vokal treningga e'tibor qaratadigan yakkama-yakka o'qitish.

- Guruh darslari: hamkorlik, tengdoshlarni o'rganish va ansambl tajribasiga imkon beruvchi guruh sharoitida o'qitish.

2. Texnologiyalar yordamida o'qitish:

- Onlayn kurslar va o'quv qo'llanmalari: musiqa nazariyasi, asboblarni o'rganish va kompozitsiya bo'yicha tuzilgan darslar va qo'llanmalarni taklif qiluvchi platformalar va veb-saytlar.

- Ta'lim ilovalari: musiqa nazariyasini o'rganish, quloqlarni o'rgatish, asboblarni chalish va musiqa kompozitsiyasini o'yinga aylantiradigan mobil ilovalar.

- Dasturiy ta'minot va DAW'lar: Raqamli audio ish stantsiyalari (masalan, GarageBand, Logic Pro, Ableton Live) musiqa ishlab chiqarish, kompozitsiya va yozishda yordam beradi.

3. Musiqa nazariyasi va quloqlarni o'rgatish:

- Solfej: Solfej tizimi (Do, Re, Mi, Fa, Sol, La, Ti) yordamida baland ovozda va ko'rishda qo'shiq aytishni o'rgatish.

- Quloqni o'rgatish mashqlari: tovushlar, intervallar, akkordlar va ritmlarni quloq orqali tanib olish uchun eshitish qobiliyatlarini rivojlantirish.

4. Kodaly usuli:

- xalq qo'shiqlari va mashqlar asosidagi ketma-ket o'quv dasturi orqali musiqiy tushunchalarni o'rgatish uchun qo'shiq aytish, harakatlanish, ichki eshitishga urg'u beradi.

5. Orff yondashuvi:

- Ijodkorlik, improvizatsiya va zarbli cholg'u asboblari, harakat va nutq yordamida elementar musiqa yaratishga e'tibor qaratadi.

6. Suzuki usuli:

- Shinichi Suzuki tomonidan ishlab chiqilgan yosh bolalarga musiqani o'rgatish usuli, tinglash, taqlid qilish va ota-onalarning ishtirokini ta'kidlaydi.

7. Dalkroze usuli: - musiqiy tushunchalarni chuqurroq anglash uchun ritmik harakat va musiqaga jismoniy javob berishga urg'u beradi.

8. Adaptiv/inklyuziv musiqa ta'limi:

- Nogironligi bo'lgan shaxslar uchun moslashtirilgan, musiqa o'rganish imkoniyatini ta'minlaydigan texnika va vositalar.

9. Tajribali o'rganish:

- amaliy tajriba va turli musiqiy uslublar bilan tanishish uchun mahorat darslari, mahorat darslari, musiqa lagerlari va jonli ijrolar.

10. Tarmoqlararo yondashuvlar:

- Tushunish va ijodkorlikni oshirish uchun musiqani fan, matematika, adabiyot va texnologiya kabi boshqa fanlar bilan birlashtirish.

11. Ishlash imkoniyatlari:

- Talabalar o'z mahoratlarini namoyish etishlari va o'zlariga bo'lgan ishonchlarini oshirishlari uchun maydonchani ta'minlovchi sahna ko'rinishlari, konsertlar va tanlovlar.

12. Hamkorlik vositalari:

- Birgalikda musiqa yaratish uchun onlayn platformalar, musiqachilarga geografik joylashuvdan qat'i nazar, birgalikda yaratish imkonini beradi.

Ushbu usullar va texnologiyalar ko'pincha o'qituvchilar tomonidan o'quvchilarning ehtiyojlari va qiziqishlaridan kelib chiqib, qiziqarli va samarali musiqiy ta'lim tajribasini yaratish uchun birlashtiriladi yoki moslashtiriladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Manba <https://rosuchebnik.ru/material/10-veselykh-muzykalnykh-igr-dlya-shkolnikov/rosuchebnik.ru>. (<https://rosuchebnik.ru/material/10-veselykh-muzykalnykh-igr-dlya-shkolnikov/>). 10 веселых музыкальных игр для школьников.
2. М.Ш., Ш. (2021). ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 197-204.
3. M.Sh., S. (2022). MUSIQIY TA'LIM TIZIMIDAGI TARBIYAVIY YANGI G'OYALAR VA YO'RIQNOMALAR. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 183-189.
4. To'ychiyev.Sh.Sh, & A. (2022 г.30-апрел). BA'ZI NOAN'ANAVIY MASALALARNING YECHIMLARI. *Eurasian Journal of Mathematical Theory and Computer Sciences*, сг: 65-68.
5. D. U. Madrahimov, T. S. (2022 г.9-сентябр). 6. D. U. Madrahimov, SUBSTANTIATION OF THE DIRECTION OF RESEARCH TO INCREASE THE PERFORMANCE OF LINTERS. 6. D. U. Madrahimov, T. S.